

ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ ЖІНКИ

Долі

Життя цієї жінки тісно пов'язане з історією добре відомого в області та за її межами медичного закладу – госпітально інвалідів війни, що в Клевани. 14 квітня Дорі Яківні Ткачук виповнилося 69 літ. І хоча з оня, коли вона залишила цей світ, минуло майже три десятиліття, я хочу розповісти про цю щирю, скромну, завжди вимогливу до себе, працелюбну жінку. Тим більше, що в її трудовій книжці зазначена дата, коли вона стала працювати в госпіталі: 3 грудня 1941 року. Правда, в ту пору госпіталь інвалідів війни він ще не називався...

Колишній санаторій для польських офіцерів. Згодом – госпіталь для інвалідів Великої Вітчизняної війни. Березень 1944 р.

Родом Дора Яківна Ткачук з Житомирщини – в таке у Чуднівському районі мальовниче село Болосівка. У сім'ї Ткачуків було п'ять дітей і цю характерно – усі дівочки: Надя, Дора, Тетяна, Наталія і Марія, мама моєї дружини. Після закінчення Болосівської початкової школи 14-річна Дора, разом з батьком, подалася до Києва. Треба було якось вижити в сім'ї Герів. Вона доглядала інших двох малолітніх дітей – дівчинку Фаню і хлопчика Тосика. Дора прив'язалася до них, бо по натурі була доброю і не злобивою.

Почалася війна, німці окупували Київ. Але перед цим Дора влаштувалася прибиральницею

основному борю на околиці містечка, в корпусі колишнього санаторію для польських офіцерів. Через два роки, в березні 1946-го, назва «евакуогоспіталь № 3110» уже не відповідала мирному часу, і, згідно прийнятої у той час постанови «Про поліпшення медичного обслуговування інвалідів Великої Вітчизняної війни», медичний заклад був перепрофільований в обласний госпіталь для інвалідів Великої Вітчизняної війни. Розрахований він був на 100 ліжок і мав всього два відділення: хірургічне на 80 і терапевтичне на 20 ліжок. Організували в госпіталі і стоматологічний кабінет. Стоматологом працював лікар Уленік. Пізніше його замінив

Валентина Мефодіївна Хасаян та Олена Йосипівна Чижевська-Серветник; кабінет лікувальної фізкультури, госпослуга під керівництвом Степана Тіятиговича Халхуна (пізніше на цій посаді працював Микола Саломатін). У підвальному приміщенні розмістили харчоблок, у якому працювали кухарі Дора Ткачук, Надія Беречко, Уляна Силепіна, Марія Баранівська, Ганна Затупа та кухонні працівники Антоніна Клімова, Ганна Крук, Лариса Циміолок, Віра Корочко, Марія Олексюк, Марія Дудка, Стефанія Ясюла, Галина Гопанчук, Лідія Фролова. Варто згадати і про те, що при госпіталі функціонувала своя пекарня, дуже смачний круглий хліб випікали в ній у ту пору, а пекарем працював Григорій Канарський. Були у госпіталі і своє пральня, лазня і фізкабінети, і все це – в підвальних приміщеннях. Там же знаходилася перукарня, майстром у якій працював Іван Гаврильчик. Там же розміщався бухгалтерія, де всі видатки рахували досвідчені спеціалісти, а головним бухгалтером був Михайло Бокарев. Пізніше його змінив Іван Олексійович Денисюк. Начальником Клеванського госпіталю, як і того, евакуаційного, був Михайло Ісаакович Гверц.

У 1946 році Дора Яківна Ткачук одержала свою першу нагороду. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 9 травня 1945 року її удостоїли медалі «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.». Цю медаль 25 березня 1946 року невтомні трудівники вручили Клеванський райвоенком С.Долгих.

А тим часом мирне життя продовжувалося. Хоч і не завжди виглядало воно мирним. При Клеванському райфінвідділі агентом податкової служби працював Андрій Чернов. Якось він затримив Дору і вже у липні 47-го вони

і вралось трагічно і хто причетний до його вбивства, можна тільки здогадуватися...

Дора залишилась з дитячим під серцем, а 4 квітня 1948 року народився хлопчик, якого молода мама назвала Тольком. Хлопчик був так схожий на батька! З думкою, що його немає, змиритись було важко. Рятувала робота і те, що поруч медсестрою працювала племінниця Оля. Пізніше Оля стала моєю дружиною.

6 липня 1948 року у відповідності до рішення Ради Міністрів УРСР Клеванський обласний госпіталь для інвалідів Великої Вітчизняної війни перепрофільовано в міжобласний госпіталь санаторного типу для інвалідів ВВВ з закритою формою туберкульозу легень. На той час легеневим відділенням у госпіталі завідувала Софія Ізраїлівна Марашинська, а тубернізитним Поліна Давидівна Шик. У бактеріології працювали Богдан Гринчук і Андрій Райчук.

Андрій Чернов. 1947 р.

якій посаді працював. Своєю молодістю і все своє життя Дора Яківна присвятила своїй улюбленій справі і своєму синові. Анатолій закінчив Клеванську середню школу № 1, відслужив військову службу, здобув професію вадія, а за дружинку взяв Лідію Дусь, яка працювала у госпіталі кур'єром при рентгенкабінеті. Так, чимало долі поєднав цей медичний заклад... У молодій сім'ї в любові, згодом та мирі з'явилися діти, онуки Дори Яківної. Одного з них на честь діда назвали Андрієм.

Дора Яківна Чернова-Ткачук з сином Анатолієм. 1958 р.

У червні 1950 року начальником міжобласного госпіталю інвалідів Великої Вітчизняної війни був призначений заслужений лікар України Микола Васильович Горбатенко. У березні 53-

Якось не склалися стосунки Дори Яківної з наступним керівництвом госпіталю, хоча в її трудовій книжці за сумлінну працю значиться 48 років. Своєю трудовою біографією в госпіталі вона закінчувала санітаркою. Підкрала важка хвороба, лямпа взнала

Сформований при Клеванському військовому окрузі і згодом евакуований за Урал в м. Челябинськ.

У листопаді 42-го начальник евакогоспіталю № 3110 майор медичної служби Михайло Ісаакович Гверц призначив Дору Ткачук допрією. При госпіталі було кілька корів і комусь треба було їх доїти, аби молоком підтримати пошкоджених війною бійців. Дора не відмовилася, показала свої ствермість і працелюбство, які не могли залишитися не поміченими. У жовтні 43-го її переводять на кухню кухарем. Свого часу, проживаючи у єврейській сім'ї, вона добре вивчила куховарити і ці навички у скрутний період життя знадобилися. Куховарили удухо, з Антоніною Клімовою.

А тим часом війна уже покотилася на захід. У березні 1944 року надійшов наказ: евакогоспіталь № 3110 переводять на Західну Україну. Санітарно-медичний потяг з особовим складом і нехитрим медобладнанням прибув на станцію «Клевань». Госпіталь розмістили в мальовничій місцевості, в

Світлина госпіталю (ліва направо): Степан Захарович Хасаян, Микола Васильович Горбатенко, Сергій Денисович Одарченко. 1957 р. Фото С.Халхуна.

пінталі лабораторія (завідувала нею Антоніна Дмитрівна Шевчук, пізніше Мирослава Андріївна Антипова); рентген-кабінет (лікарі

Одного дня у жовтні того ж року Андрій по справах пішов у сусіднє село Новосівку і відомо більше не повернувся. До сьогоднішнього дня доля його не відома, як і не відоме місце, де він похований. З метою хоч і що-небудь дізнатися про нього, тривалий час я писала листи у різні архівні установи, однак ніяких документальних слідів Андрія так і не знайшов. Останню відповідь з архівного відділу Рівненської ГА одержав 29 березня цього року. Вона гласить, що «відновлення бумаж за 1947 рік на агента податкової служби Чернова Андрія Михайловича, 1919 року народження, що працював в селі Клевань-1 і загинув при виконанні своїх службових обов'язків» архівний відділ повідомляє про відсутність на зберіганні у відділі таких документів. Місцезнаходження даних документів працівниками архівного відділу не відоме. Найважливіше, життя Андрія

Горбатенко і Хасаян були справжні подвижники охорони здоров'я Рівненщини.

На початку 1956 року Степан Захарович Дору Чернову переводить тимчасово на посаду шеф-кухаря і отак, «тимчасово», Дора Яківна пропрацювала шеф-кухарем понад сімнадцять років. Крайш за неї важко було відняти, бо мала золоті руки, які змігли доброякісно і смачно приготувати страви, бо призначилися вони особливим хворим, людям, що випіли на війні. Завжди високу оцінку роботи Дори Яківної давали дістологі Марія Россолова, Віра Бузюк.

Дуже добру згадку про себе залишив у госпіталі Степан Захарович Хасаян. Згодом він очолює Рівненську міську лікарню, а з 1970 року працював головним лікарем Станції швидкої медичної допомоги. У грудні 1957 року начальником госпіталю було призначено Сергія Денисовича Одарченка. Завдячуючи його турботам та ініціативі, Дора Яківна вперше у своєму житті одержала тримісячну квартиру. Сергій Денисович запам'ятався своєю увагою до людей незалежно від того, хто на

неї нового начальства. У 1974 році Дора Яківна з госпіталю розрахувалася, маючи уже групу інвалідності. Вона не уявляла своє життя без роботи, на яку сезонно влаштовувалася навіть кочегаром. А 9 вересня 1985 року на 72-му році життя її серце зупинилось.

Дора Яківна відійшла в потойбічний світ у мирі і спокої. Рідні, сусіди, знайомі, працівники госпіталю – багато людей приїхали провідати її в останню путь. Ця жінка у серцях багатьох людей залишила про себе добру пам'ять. Уже на заслуженому відпочинку син Анатолій з дружиною. А ось онук Андрій, на жаль, як і його дід, недовів після військової служби трагічно загинув. У релігії онуків усе гаразд...

Така от історія сімейства Чернових, історія славної жінки Дори Яківної Черново-Ткачук. Сьогоднішній обласний госпіталь для інвалідів війни незмінно змінює на краще. Та ніякому своєму дню він багато в чому завдячує й колишнім поколінням своїх працівників.

Станіслав ДЕРЕГА, смт. Клевань.

Щаслива бабуся Дора Чернова-Ткачук з онуками Сергієм, Андрієм, Сашком, невісткою Лідією та сином Анатолієм.

В останню путь. 1985 р.